

รูปแบบการจัดการความขัดแย้งไทย-กัมพูชา เพื่อแก้ไขข้อพิพาทเขาพระวิหาร*

CONFLICT MANAGEMENT MODEL TOWARD DISPUTE BETWEEN THAILAND AND CAMBODIA: A CASE OF PREAH VIHEAR TEMPLE

ไกรวิทย์ โกสีย์ศิริกุล

Kraiwit Gosrisirikul

วิจิตรา ศรีสอน

Wijittra Srisorn

สัณฐาน ชยนนท์

Sunthan Chayanon

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

E-mail: yannakorn1978@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาสาเหตุของปัญหาความขัดแย้งไทย-กัมพูชา กรณีข้อพิพาทเขาพระวิหาร 2) ศึกษาบทบาทรัฐบาลไทยต่อปัญหาความขัดแย้งไทย-กัมพูชา ก่อนและหลังคำพิพากษาศาลโลก 3) นำเสนอรูปแบบการแก้ไขความขัดแย้งไทย-กัมพูชา ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์เจาะลึก และจัดกลุ่มสนทนา โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยเลือกผู้ตัวอย่างแบบสโนว์บอลล์ที่มีการให้ข้อมูลเสนอแนะผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่สามารถให้ความกระจ่างมากขึ้นประกอบไปด้วยผู้บริหาร 4 ท่าน ข้าราชการประจำ 4 ท่าน นักวิชาการ 2 ท่าน นักการเมืองท้องถิ่น และประชาชน 7 ท่าน รวมจำนวนทั้งสิ้น 17 คนใช้วิเคราะห์เชิงเนื้อหา จัดกลุ่มข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้านำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) สาเหตุของปัญหาความขัดแย้งไทย-กัมพูชา เกิดการจากอ้างสิทธิเหนือปราสาทพระวิหาร โดยใช้แผนที่คนละฉบับ 2) บทบาทรัฐบาลไทยต่อปัญหาข้อพิพาท ก่อนและหลังคำพิพากษาศาลโลก สมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม จุดเริ่มต้นกรณีปราสาทเขาพระวิหาร โดยกรมศิลปากรขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นโบราณสถานของชาติ ครั้งที่ 2 กัมพูชาขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็น “มรดกโลก” ถูกหักท้วงโดยรัฐบาลไทย ซึ่งต่อมาได้ถอนตัวออกจากภาคีสมาชิกมรดกโลก กัมพูชานำข้อพิพาทสู่ศาลโลก วันที่ 18 กรกฎาคม 2554 ศาลโลกมีมติให้ไทย-กัมพูชา ถอนทหาร และให้ไทย-กัมพูชา ร่วมกันพัฒนาปราสาทพระวิหาร 3) รูปแบบการแก้ไขความขัดแย้งไทยกับกัมพูชา ร่วมกันพัฒนาปราสาทพระวิหารในฐานะ

* Received 23 January 2020; Revised 22 March 2020; Accepted 25 March 2020

มรดกโลก ใช้ PEACE Model ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิด ยึดหลักความเสมอภาค หยุดยิงและถอนทหาร ใช้การประชุมโดยกลไกทวิภาคี และความถูกต้องแม่นยำในการปักปันเขตแดน

คำสำคัญ: การจัดการความขัดแย้ง, ไทย-กัมพูชา, ข้อพิพาทเขาพระวิหาร

Abstract

This research has objectives to 1) study the cause of problem over dispute between Thailand and Cambodia regarding Temple of Preah Vihear, 2) study the role of Thai government prior to and after the ruling of international court of justice, and 3) propose a resolution management model on conflict between Thailand and Cambodia. This is a qualitative research in which documentary study in-depth interview and a focus group. The key informants were chosen by sampling in the form of Snowball, which provided information and suggestions for relevant information providers that could provide more clarity, consisting of 4 executives, 4 Government officer, 2 academics, and politicians. Local and 7 people, totaling 17 people. Used for content analysis Group data and examine data in a triangular form, presenting descriptive research results. The study found that 1) the cause of Preah Vihear Temple conflict between Thailand and Cambodia is rooted on the claim over Preah Vihear vicinity as Thailand and Cambodia are holding different sets of delimitation map. 2) The role of Thai government on the conflict, prior to and after the court's ruling. When Field Marshall Plaek Pibulsongkram was a premier, the Fine Arts Department has registered Temple of Preah Vihear as national archaeological site. When Cambodia unilaterally registered Temple of Preah Vihear as a world heritage, Thai government has protested. This leads to a withdrawal from associate member of world heritage. Cambodia brought the case to the world court on 4.6 square kilometer settlement. The world court resolved on July 18, 2011 of full retreat and advised that Thailand and Cambodia co-develop Temple of Preah Vihear. 3) The resolution management model on conflict between Thailand and Cambodia, the dispute can be managed based on the court-ruling and a PEACE Model on Propinquity, Egalitarianism, Avast of fire, Colloquium, and Exactitude in delimitation

Keywords: Conflict Management, Thailand-Cambodia, Temple Of Preah Vihear Dispute

บทนำ

ประเทศไทยและกัมพูชาที่มีประวัติศาสตร์แห่งความขัดแย้งมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 11 ในสมัยอาณาจักรเขมรรุ่งเรืองซึ่งถือว่าเป็นบรรพบุรุษของกัมพูชาในปัจจุบัน อาณาจักรเขมรปกครองพื้นที่ส่วนใหญ่ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยหมายรวมถึงประเทศไทยและกัมพูชาในปัจจุบัน (Alfred Gerstl and Mária Strašáková, 2017)

ข้อขัดแย้งไทย - กัมพูชา เหนือประสาทเขาพระวิหาร ได้สร้างรอยร้าวต่อสัมพันธภาพอันดีระหว่างไทยกับกัมพูชาตลอดเวลาที่ผ่านมา หากพิจารณาในรายละเอียดพบว่าสาเหตุของปัญหาไม่ใช่เฉพาะเรื่องเขตแดน แผนที่ หรือพื้นที่ทับซ้อนที่ไม่สอดคล้องกันเท่านั้น แต่ประสาทเขาพระวิหารได้ถูกนำมาใช้ให้เป็นอัตลักษณ์ของชาติ (National Identity) ผลของมรดกชาตินิยม (A Legacy Of Nationalism) ผลลัพธ์ของลัทธิจักรวรรดินิยม (The Outcome Of Colonialism) และที่สำคัญที่สุดคือ ความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันที่ฝังรากลึกมาอย่างยาวนาน (A Deep-Rooted feeling Of Mistrust) ความขัดแย้งกรณีเขาพระวิหารจึงเป็นเหมือนการเผชิญหน้าของอัตลักษณ์แห่งชาติที่แตกต่างกันระหว่างความเป็นไทย (Thainess) และความเป็นเขมร (Khmerness) (ทักษพร น้อยแก้ว, 2556) เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2502 (ค.ศ. 1959) สมเด็จพระเจ้าสีหนุวงศ์ทรงมีคำสั่งให้เข้าสู่กระบวนการศาลโลก หรือศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice) นายซัม ซารี (Sam Sari) เอกอัครราชทูตกัมพูชาประจำกรุงลอนดอนได้เขียนบทความในนิตยสาร “กัมพูชาวันนี้” ในปีพ.ศ. 2501 แสดงทัศนะของตนว่าเขตแดนบนเขาพระวิหารรวมไปจนถึงปราสาทเขาพระวิหารต้องเป็นของกัมพูชาโดยสมบูรณ์ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรีของประเทศไทยในขณะนั้นได้ดำเนินการด้วยจุดยืนที่ชัดเจนและแข็งกร้าวพร้อมแต่งตั้ง ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เป็นหัวหน้าคณะทนายความฝ่ายไทย ในส่วนของคณะผู้แทนกัมพูชา มีนายอุค ชุม (Ouk Chhoim) อัครราชทูตที่ปรึกษาสถานเอกอัครราชทูตกัมพูชาประจำประเทศฝรั่งเศสเป็นหัวหน้าคณะทนายความ (สัณฐาน ชยนนท์ และคณะ, 2560)

ปราสาทเขาพระวิหารเป็นศาสนสถาน สร้างจากหินทรายตั้งอยู่บนยอดเขาที่รอบล้อมด้วยหน้าผาสูง ตามแผนที่ทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ตัวปราสาทตั้งอยู่บนผาเป็ตาตียบนเทือกเขาพนมดงรัก ซึ่งเป็นบริเวณชายแดนติดต่อกันระหว่างไทยกับกัมพูชา การเข้าถึงตัวปราสาทพระวิหารทำได้ 2 ทาง คือ จากฝั่งไทย โดยผ่านทางเขตอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดศรีสะเกษ ใช้เส้นทางผามออีแดง ส่วนทางด้านกัมพูชามีถนนได้เลาะเชิงเขาขึ้นไปยังตัวปราสาท โดยผ่านอำเภอจอมกระสาน จังหวัดพระวิหาร จุดประสงค์ของการสร้างปราสาทเพื่อเป็นการ

ถวายสักการะแด่พระคิ่วเจ้า เมื่อการเวลาผ่านไปพระวิหารถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ของสมบัติของชาติและกลายเป็นความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างไทยกับกัมพูชา (ชาติชาย มุกสง, 2559)

เหตุการณ์หลังมีคำสั่งศาลโลก ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2505 (ค.ศ. 1962) ได้พิจารณาตัดสิน ในวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2505 ว่า ปราสาทเขาพระวิหาร ตั้งอยู่ในอาณาเขต ภายใต้อธิปไตย (Sovereignty) ของกัมพูชา ศาลโลกยังระบุให้รัฐบาลไทยมีพันธะที่จะต้องส่งมอบวัตถุโบราณต่าง ๆ รวมทั้งประติมากรรม แผ่นศิลา รูปหินทรายต่าง ๆ คืนให้กัมพูชาและธรรมนูญศาลโลกข้อ 61 บัญญัติไว้ว่า ไทยสามารถยื่นคำร้องประท้วงให้ทบวนคำพิพากษาได้ ในระยะเวลา 10 ปี เกิดปฏิกิริยาจากรัฐบาลไทย พ.ศ. 2505 คณะรัฐมนตรีลงมติ โดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้สั่งการให้ล้อมรั้วลวดหนามใกล้ตัวปราสาทเขาพระวิหาร เพื่อยืนยันสิทธิ์ว่า เขตแดนนั้นเป็นของไทย โดยกัมพูชาไม่ได้ทักท้วงทำให้กัมพูชาไม่มีทางขึ้นปราสาทเขาพระวิหาร ต่อมาการพิจารณาของศาลโลก ครั้งที่ 2 ปราสาทเขาพระวิหารตกเป็นศูนย์กลางความขัดแย้งและข้อพิพาทภายหลังจากที่กัมพูชาพยายามขอขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารให้เป็น “มรดกโลก” เพียงฝ่ายเดียว ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2548 ต่อองค์กร UNESCO แต่ถูกทักท้วง คัดค้านโดยรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เพราะเชื่อว่ากัมพูชาไม่เจตนายึดเอาพื้นที่ 4.6 ตารางกิโลเมตรของไทยในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ในการคัดค้านการขอขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลกของกัมพูชาต่อ UNESCO นำไปสู่การถอนตัวของไทยออกจากภาคีสมาชิกมรดกโลก ต่อมากรณีพิพาทปราสาทเขาพระวิหารได้นำสองประเทศกลับคืนสู่เวทีของศาลโลกอีกครั้งหนึ่ง โดยให้อินโดนีเซียจัดส่งคณะผู้สังเกตการณ์มาตั้งทั้งปากฝั่งไทยและกัมพูชา เพื่อมิให้มีการปะทะกันอีก ทั้งนี้ศาลโลกมีมติเมื่อ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 ให้ใช้มาตรการชั่วคราวจนกว่าศาลจะมีมติขั้นสุดท้าย คือให้ไทยและกัมพูชา ถอนทหารเกือบ 18 ตารางกิโลเมตรแต่อนุญาตให้ตำรวจพลเรือนเข้าพื้นที่ได้ กับมีมติให้ไทยอนุญาตให้กัมพูชาขนคนและสิ่งของไปซ่อมแซมปราสาทเขาพระวิหารได้ ซึ่งรัฐบาลยังลักษณะ ชินวัตร เข้ามารับหน้าที่ต่อจากรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ โดยใช้ทีมกฎหมายไทยชุดเดิม

ความขัดแย้งในกรณีเขาพระวิหารระหว่างไทยกับกัมพูชาดำเนินมาตั้งแต่ ค.ศ. 1962 – 2013 โดยช่วง ค.ศ. 1962 – 1972 ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศตัดสินให้ปราสาทเขาพระวิหารเป็นของกัมพูชา ในระหว่างปี ค.ศ. 1973 – 2007 ปราสาทเขาพระวิหารกลายเป็นสัญลักษณ์ของมิตรภาพ และความร่วมมือระหว่างไทยกับกัมพูชา อย่างไรก็ตามรัฐบาลของนายกรัฐมนตรี ทักษิณ ชินวัตร กัมพูชาได้ขอขึ้นเอกสารขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลกถึง 3 ครั้ง คือในวันที่ 10 ตุลาคม ค.ศ. 2001 วันที่ 30 มกราคม ค.ศ. 2006 และ กรกฎาคม ค.ศ. 2007 โดยครั้งที่ 3 นี้ รัฐบาลของพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ มิได้คัดค้านการขึ้นทะเบียนตัวปราสาท แต่คัดค้านในกรณีพื้นที่ที่ทับซ้อน ในสมัยรัฐบาลสมัคร สุนทรเวช ปราสาทเขาพระวิหาร กลายเป็นสัญลักษณ์ของความเกลียดชัง อย่างไรก็ตามองค์การยูเนสโก มีมติให้กับกัมพูชาขึ้นทะเบียนตัวปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลก ในวันที่ 8 กรกฎาคม

ค.ศ.2008 (ทรงพร ทาเจริญศักดิ์, 2559) ในขณะที่ศาลโลกแนะนำให้ไทยและกัมพูชาร่วมกันพัฒนาปราสาทพระวิหารในฐานะมรดกโลก ทั้งสองประเทศควรร่วมกันพิจารณาแนวทางที่จะนำคำพิพากษามาเป็นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ฉันมิตร และสันติภาพอย่างถาวร และควรให้ปัญหานี้จบลงเพื่อคนรุ่นต่อไปจะได้หันไปสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงร่วมกัน จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความขัดแย้งระหว่างไทยกับกัมพูชาบนพื้นฐานทางประวัติศาสตร์และลัทธิชาตินิยม ความขัดแย้งระหว่างไทยกับกัมพูชาภายใต้ผลประโยชน์แห่งชาติและการเมืองระหว่างประเทศ หาแนวทางการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างไทยกับกัมพูชาต่อการรวมกลุ่มเป็นประชาคมอาเซียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาความขัดแย้งไทย-กัมพูชา กรณีข้อพิพาทเขาพระวิหาร
2. เพื่อศึกษาบทบาทของรัฐบาลไทยต่อปัญหาความขัดแย้งไทย-กัมพูชา กรณีข้อพิพาทเขาพระวิหาร ก่อนและหลังคำพิพากษาของศาลโลก
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการแก้ไขความขัดแย้งไทย-กัมพูชา กรณีข้อพิพาทเขาพระวิหาร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) ผู้วิจัยใช้การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับบุคคลผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured interview) ที่ประกอบด้วยคำถามปลายเปิด อุปกรณ์บันทึกเสียงภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหาร 4 ท่าน ข้าราชการประจำ 4 ท่าน นักวิชาการ 2 ท่าน นักการเมืองท้องถิ่น และประชาชน 7 ท่าน รวมทั้งสิ้น จำนวน 17 คน โดยเลือกสุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอลล์ (Snowball sampling) และจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group) การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) (สุรางค์ จันทวานิช, 2543)

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation)

ผลการวิจัย

1. สาเหตุปัญหาความขัดแย้ง ไทย-กัมพูชา กรณีข้อพิพาทเขาพระวิหาร เกิดจากการอ้างสิทธิเหนือบริเวณปราสาทพระวิหาร พบว่า ประเทศไทยและประเทศกัมพูชาถือแผนที่ปักปันเขตแดนคนละฉบับ กัมพูชาฟ้องศาลโลก ค.ศ. 1959 ศาลโลกตัดสินให้ปราสาทพระวิหารเป็นของกัมพูชา สร้างความไม่พอใจแก่ไทย ต่อมากัมพูชาฟ้องศาลโลกครั้งที่ 2 อ้างสิทธิเหนือ

ดินแดน 4.6 ตารางกิโลเมตร ศาลโลกมีคำพิพากษาวันที่ 11 พฤศจิกายน ค.ศ. 2013 สรุปว่า ภูมูเขือและพื้นที่ 4.6 ตารางกิโลเมตร ไม่ใช่ของกัมพูชา

2. บทบาทของรัฐบาลไทยต่อปัญหาข้อพิพาทไทย-กัมพูชา ก่อนและหลังคำพิพากษาของศาลโลก ในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม พบว่าจุดเริ่มต้นกรณีปราสาทเขาพระวิหาร โดยกรมศิลปากรขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นโบราณสถานของชาติ ไทยส่งกำลังทหารเข้ารักษาการณ์ ครั้งที่ 2 กัมพูชาขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็น “มรดกโลก” แต่ถูกหักท้วงโดยรัฐบาล พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ และรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ มีการคัดค้านการขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลก นำไปสู่การถอนตัวออกของไทยจากภาคีสมาชิกมรดกโลก กัมพูชานำข้อพิพาทสู่ศาลโลกอีกครั้ง ข้อพิพาทดินแดน 4.6 ตารางกิโลเมตร ศาลโลกมีมติเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2554 ให้ไทย-กัมพูชา ถอนทหารบริเวณ 18 ตารางกิโลเมตร และให้ไทย-กัมพูชา ร่วมกันพัฒนาปราสาทพระวิหาร

3. รูปแบบการแก้ไขความขัดแย้งไทยกับกัมพูชา ร่วมกันพัฒนาปราสาทพระวิหารในฐานะมรดกโลกพบว่า ตามแนวคำพิพากษาศาลโลก ปี 2556 โดยใช้ PEACE Model ในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิด (Propinquity) คือ เห็นใจซึ่งกันและกันแบบพี่แบบน้องที่เมืองน้อง โดยยึดหลักความเสมอภาคให้เกียรติซึ่งกันและกัน (Egalitarianism) ไม่แบ่งชนชาติปฏิบัติต่อกันตามมาตรฐานสากล ในสังคมชุมชนระหว่างประเทศปฏิบัติต่อกัน การหยุดยิงและถอนทหารออกจากเขตพิพาท (Avast of fire) เป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติเป็นเรื่องแรกเพื่อให้เกิดความไว้วางใจ ใช้การประชุมโดยกลไกทวิภาคี (Colloquium) นั่นก็คือการให้ภูมิภาคประเทศเพื่อนบ้านร่วมกันตัดสินใจร่วมกัน และความถูกต้อง แม่นยำในการปักปันเขตแดนของทั้งสองประเทศ (Exactitude in delimitation) เป็นเงื่อนไขที่เป็นมาตรฐานสากลที่ทั้งสองประเทศไทย-กัมพูชายอมรับเงื่อนไขร่วมกันได้ เพื่อให้เกิดสันติภาพและประโยชน์ร่วมกันตลอดไป

อภิปรายผล

1. สาเหตุของปัญหาความขัดแย้งไทย-กัมพูชา กรณีข้อพิพาทเขาพระวิหาร เกิดจากการอ้างสิทธิเหนือบริเวณปราสาทพระวิหาร โดยไทยและกัมพูชาถือแผนที่ปักปันเขตแดนคนละฉบับ กัมพูชาฟ้องศาลโลก ค.ศ. 1959 ศาลโลกตัดสินให้ปราสาทพระวิหารเป็นของกัมพูชา ต่อมากัมพูชาฟ้องศาลโลกครั้งที่ 2 อ้างสิทธิเหนือดินแดน 4.6 ตารางกิโลเมตร ศาลโลกมีคำพิพากษาวันที่ 11 พฤศจิกายน ค.ศ. 2013 สรุปว่า ภูมูเขือและพื้นที่ 4.6 ตารางกิโลเมตร ไม่ใช่ของกัมพูชา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิรัชวัลค์ ทรงสุวรรณวิภา เรื่องประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนกับการแก้ปัญหาข้อพิพาท ระหว่าง ไทย-กัมพูชา: กรณีเขตแดนและปราสาทพระวิหาร มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย 1) เพื่อศึกษาบทบาทของสมาคมอาเซียนที่มีต่อประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน 2) เพื่อศึกษากลไกการ

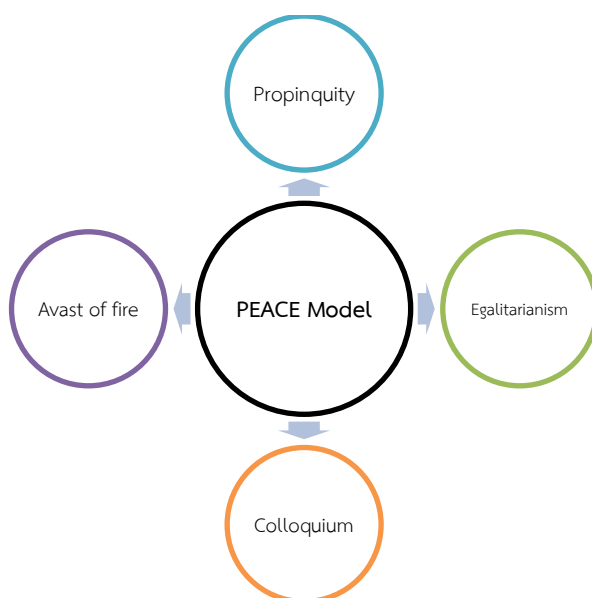
2. บทบาทของรัฐบาลไทยต่อปัญหาความขัดแย้งไทย-กัมพูชา กรณีข้อพิพาทเขาพระวิหาร ก่อนและหลังคำพิพากษาของศาลโลก จุดเริ่มต้นกรณีปราสาทเขาพระวิหาร เริ่มจากกรมศิลปากรขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นโบราณสถานของชาติ ไทยส่งกำลังทหารเข้ารักษาการณ์ ครั้งที่ 2 กัมพูชาขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็น “มรดกโลก” แต่ถูกหักล้างโดยรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ และรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ มีการคัดค้านการขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นมรดกโลก นำไปสู่การถอนตัวออกจากภาคีสมาชิกมรดกโลก กัมพูชานำข้อพิพาทสู่ศาลโลกอีกครั้ง ข้อพิพาทดินแดน 4.6 ตารางกิโลเมตร ศาลโลกมีมติ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 ให้ไทย-กัมพูชา ถอนทหารบริเวณ 18 ตารางกิโลเมตร และให้ไทย-กัมพูชา ร่วมกันพัฒนาปราสาทพระวิหาร สอดคล้องกับแนวคิดของสมเกียรติ วันทะนะ ที่กล่าวว่า ชาตินิยม พิจารณาจากชาติในทางการเมือง (Political Nations) ชาติในความหมายทางการเมือง อาจสืบย้อนหลังไปถึงข้อเขียนของ Jean - Jacques Rousseau (ค.ศ. 1712 - 1778) ชาติ หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ผูกพันอยู่ด้วยกันโดยถือเกณฑ์การเป็นพลเมือง (Citizenship) ของหน่วย หรือสังคมการเมืองเดียวกัน ไม่สนใจว่าภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณีหรือแม้แต่เชื้อสายเผ่าพันธุ์ トラบที่เป็นพลเมืองภายใต้การปกครองของสังคมการเมืองเดียวกัน แต่ละบุคคลย่อมมีส่วนในอำนาจอธิปไตยของประชาชน (People’s Sovereignty) เท่ากับพลเมืองคนอื่น ๆ (สมเกียรติ วันทะนะ, 2544)

3. รูปแบบการแก้ไขความขัดแย้งไทยกับกัมพูชา ร่วมกันพัฒนาปราสาทพระวิหารใน
ฐานะมรดกโลก ตามแนวคำพิพากษาศาลโลก ปี พ.ศ. 2556 โดยใช้ PEACE Model ในการ
แก้ปัญหาความขัดแย้ง ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิด (Propinquity) โดยยึดหลักความ
เสมอภาคให้เกียรติซึ่งกันและกัน (Egalitarianism) หยุดยิงและถอนทหารออกจากเขตพิพาท
(Avast of fire) ใช้การประชุมโดยกลไกทวิภาคี (Colloquium) และความถูกต้อง แม่นยำใน
การปักปันเขตแดนของทั้งสองประเทศ (Exactitude in delimitation) ทำให้เกิดสันติภาพและ
ประโยชน์ร่วมกันตลอดไป สอดคล้องกับแนวคิดการแก้ไขปัญหความขัดแย้งพื้นฐาน 5 วิธี ของ
Johnson & Johnson กล่าวคือ การแก้ไขปัญหความขัดแย้งประกอบด้วย การหลีกเลี่ยง
(Avoidance) การปรองดอง (Accommodation) การประนีประนอม (Compromise)
การแข่งขัน (Competition) และการร่วมมือ (Collaboration) (Johnson, D. W., &
Johnson, R. T, 1987)

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาพบองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย ประกอบไปด้วยคือ การสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิด (Propinquity) โดยยึดหลักความเสมอภาคให้เกียรติซึ่งกันและกัน (Egalitarianism) หยดยิ่งและถอนทหารออกจากเขตพิพาท (Avast of fire) ใช้การประชุมโดยกลไกทวิภาคี (Colloquium) และความถูกต้อง แม่นยำในการปักปันเขตแดนของทั้งสองประเทศ (Exactitude in delimitation) ที่เรียกว่า PEACE Model ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งไทย-กัมพูชาในเรื่องการพัฒนาปราสาทพระวิหาร สำคัญคือสร้างความไว้วางใจโดยการหยุดการรบและการครอบครองพื้นที่ปัญหา สามารถอธิบายโดยภาพด้านล่าง

ภาพที่ 1 แสดงถึงรูปแบบการแก้ไขความขัดแย้งไทยกับกัมพูชาร่วมกัน
พัฒนาปราสาทพระวิหาร

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ปัญหาความขัดแย้งไทย-กัมพูชา เกิดจากอ้างสิทธิเหนือปราสาทพระวิหาร อันเนื่องมาจากถือแผนที่ปักปันเขตแดนคนละฉบับจึงนำไปสู่การถือสิทธิ์การครอบครอง โดยบทบาทของรัฐบาลไทยต่อปัญหาข้อพิพาท เริ่มเกิดขึ้นโดยฝั่งประเทศไทยมีการขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็นโบราณสถานของชาติ ส่วนประเทศกัมพูชาขึ้นทะเบียนปราสาทเขาพระวิหารเป็น “มรดกโลก” รัฐบาลไทยทุกทวง และมีการถอนตัวออกจากภาคีสมาชิกมรดกโลกแสดงให้เห็นของการแสดงออกไม่ยอมรับ จนประเทศกัมพูชา นำข้อพิพาทสู่ศาลโลก 18 กรกฎาคม 2554 ศาลโลกมีมติให้ไทย-กัมพูชา ถอนทหาร และให้ไทย-กัมพูชา ร่วมกัน

พัฒนาปราสาทพระวิหาร โดยการศึกษาครั้งนี้ค้นพบรูปแบบการแก้ไขความขัดแย้งไทยกับกัมพูชาประกอบด้วยการสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิด ยึดหลักความเสมอภาค หักมัดและถอนทหาร ใช้การประชุมโดยกลไกทวิภาคี และความถูกต้องแม่นยำในการปักปันเขตแดน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1) สาเหตุของปัญหาความขัดแย้งไทย-กัมพูชา กรณีข้อพิพาทเขาพระวิหาร ทั้งสองประเทศหยุดสร้างหรือปลุกปั่นความรู้สึกชาตินิยมของประชาชนทั้งสองประเทศ 2) บทบาทของรัฐบาลไทยต่อปัญหาความขัดแย้งไทย-กัมพูชา รัฐบาลไทยและกัมพูชาควรเร่งรัดการปักปันเขตแดนระหว่างไทยและกัมพูชาที่ยังไม่แล้วเสร็จ โดยผ่านคณะกรรมการร่วมกรณีข้อพิพาทเขาพระวิหาร ก่อนและหลังคำพิพากษาของศาลโลก โดยบทบาทของทั้งสองประเทศต้องจริงจังต่อการแก้ปัญหาอย่างจริงจัง โดยการบูรณาการท้องถิ่นร่วมกันซึ่งได้ประโยชน์ร่วมกันทั้งสองประเทศส่งเสริมกรอบความร่วมมือต่าง ๆ อาทิ การสร้างพื้นที่พัฒนาร่วม (Joint Development Area - JDA) บริเวณพื้นที่ทับซ้อน 3) รูปแบบการแก้ไขความขัดแย้งไทย-กัมพูชา เรียกว่า PEACE Model ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งไทย-กัมพูชาในเรื่องการพัฒนาปราสาทพระวิหาร สำคัญคือสร้างความไว้วางใจโดยการหยุดการรบและการครอบครองพื้นที่ปัญหา กรณีข้อพิพาทเขาพระวิหารควรมีการค้นหาวีธีสร้างความปรองดองโดยผ่านบทบาทของอาเซียนร่วมด้วย

เอกสารอ้างอิง

- จิรัชวัลค์ ทรงสุวรรณวิภา. (2555). ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนกับการแก้ปัญหาข้อพิพาท ระหว่างไทย – กัมพูชา กรณีเขตแดนและปราสาทพระวิหาร. *วารสารรวมคำแห่ง ฉบับมนุษยศาสตร์*, 33(1), 89-108.
- ชาติชาย มุกสง. (2559). *กรณีพิพาทปราสาทพระวิหาร*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- ทรงพร ทาเจริญศักดิ์. (2559). การสื่อสารทางการเมืองของสำนักข่าวต่างประเทศกรณีพระวิหาร: ศึกษาในห้วงเวลาตั้งแต่ ค.ศ. 2008 ถึง 2013. ใน *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาสื่อสารการเมือง*. วิทยาลัยสื่อสารทางการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก.
- ทักษพร น้อยแก้ว. (2556). *Preah Vihear: The Clash of National Identity between Thailand and Cambodia* (เขาพระวิหาร: การปะทะด้านอัตลักษณ์ ของชาติระหว่างไทยกับกัมพูชา). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ.
- สมเกียรติ วันทะนะ. (2544). อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สัณฐาน ชยนนท์ และคณะ. (2560). *บทบาทของไทยต่อปัญหาพิพาทไทย-กัมพูชา กรณีเขาพระวิหาร*. *วารสารรัชภาคย์*, 12(26), 317-327.

สุรางค์ จันทวานิช. (2543). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Alfred Gerstl & Mária Strašáková. (2017). *Unresolved Border, Land and Maritime Disputes in Southeast Asia*. Boston: Brill.

Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1987). Conflict Resolution and Peer Mediation Programs in Elementary and Secondary Schools: A Review of the Research. *Review of Educational Research*, 66(4), 459-506.